

УДК 633.854.78:631.521.1

КАЛІБРУВАННЯ НАСІННЯ – ОДИН ІЗ ФАКТОРІВ ПІДВИЩЕННЯ ВРОЖАЙНОСТІ СОНЯШНИКУ

С.П.Єремєєва, науковий співробітник

Миколаївський інститут агропромислового виробництва

У статті показано важливість застосування методу калібрування насіння соняшнику для отримання високих урожаїв.

В статті показана важність применения метода калибровки семян подсолнечника для получения высоких стабильных урожаев.

Соняшник є однією із головних сільськогосподарських культур, які вирощуються на півдні України. На його врожайність впливає чимало факторів, що обумовлені ґрунтово-кліматичними, морфологічними, біологічними, а також агротехнічними умовами. Для одержання високих урожаїв при вирощуванні соняшнику не менш важливим питанням є якість підготовки посівного матеріалу до сівби. Як відомо, неякісно підготовлене насіння призводить до нерівномірного висіву, недружньої появи сходів і в решті-решт значно впливає на рівномірність дозрівання кошиків та рівень врожайності.

Кожна партія посівного матеріалу, незалежно від маси 1000 насінин, характеризується великою різноманітністю за величиною та формою насіння, яка зумовлена кількома причинами: неоднаковим розміром насіння в одному кошику, різними площею і умовами живлення окремих рослин, строками досягання сім'янок периферійної та центральної частин кошика. Насіння периферійної частини, як правило, крупніше, має тоншу лузгу і більше олії в ядрі. Воно швидше проходить період післязбирального досягання, має кращі якості і дає на 6-19% більший урожай порівняно з насінням центральної частини кошиків [1]. Використання невіривняного насіння призводить до деякого зниження врожаю за рахунок рослин з дрібним насінням, також спостерігається значна строкатість сходів, різноманітність про-

ходження фаз розвитку рослин, особливо за несприятливої весняної погоди. Найістотношою вадою є неможливість висівання потрібної кількості насінин на 1 п.м і забезпечення необхідної кількості рослин на 1 гектар для збирання оптимального врожаю. При сівбі в отвори висівних дисків, підібраних за середнім розміром насінин, потрапляє і крупне, і дрібне насіння. У першому випадку висіватиметься менша, у другому – більша кількість сім'янок, ніж потрібно [2].

Таблиця 1
Вплив калібрування насіння на врожайність соняшнику,
ц/га (1998-000рр.)

Варіанти	Врожайність насіння по роках, ц/га			Середній врожай за 3 роки, ц/га
	1998р.	1999р.	2000р.	
Без калібрування (контроль)	16,9	23,5	28,0	22,8
Калібрування на решетах (крупні, більші ніж 3,5мм по ширині)	18,6	24,6	29,8	24,3
Калібрування на решетах (мілкі, менші ніж 3,5мм по ширині)	16,1	23,5	28,4	22,6
Калібрування на решетах за розміром і питомою масою (крупні)	19,9	26,1	32,7	26,2
Калібрування на решетах за розміром і питомою масою (мілкі)	19,1	24,9	31,3	25,1
<i>НІР_{0,5} ц/га</i>	<i>1,08</i>	<i>1,35</i>	<i>1,75</i>	

Калібрування є одним із важливих заходів у підготовці насіння до сівби завдяки розподілу його на фракції за розміром. Видалення при калібруванні дрібного насіння не тільки вирівнює посівний матеріал, а й сприяє підвищенню врожайності соняшнику. У зв'язку із вищезазначеним на Миколаївській дослідній станції у 1998-2000рр. були проведені дослідні, які значною мірою виявили доцільність застосування цього методу для підвищення якості посівного матеріалу соняшнику. Облік врожаю показав (табл.), що у середньому за три роки максимальна врожайність насіння (26,2 ц/га) була одержана на варіанті, де сівба проводилась крупним

виповненим насінням, тобто відкаліброваним як за розміром (на решетах), так і за питомою масі (на пневматичному сортувальному столі). Сівба крупним каліброваним насінням тільки за розміром мала перевагу у врожайності над мілким на 1,7 ц/га. Сівба некаліброваним насінням знизила врожайність на 3,4 ц/га у порівнянні з кращим варіантом досліду. При калібруванні за розміром і питомою масою ця різниця зменшилась до 1,1 ц/га. При сівбі крупним насінням відкаліброваним за розміром був одержаний менший врожай (24,3 ц/га), ніж при сівбі мілким, але відкаліброваним як за розміром, так і за питомою масою (25,1 ц/га).

Аналіз отриманих даних дає змогу зробити деякі висновки: калібрування насіння вирівнює посівний матеріал, підвищує його якість, значно впливає на урожайність соняшнику, найбільш високий врожай (у середньому за 1998-2000рр.) 26,2 ц/га був одержаний при сівбі крупним насінням, яке було відкаліброване як за розміром, так і за питомою масою. Сівба некаліброваним насінням знижує врожай на 15-18%.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вольф В.Г. Соняшник. -К.: Урожай, 1972.
2. Федоровський М.Т. Олійні культури в Степу України. -Днепр.: Промінь, 1977.
3. Шкрудь Р.І. Операційні технології вирощування олійних культур. -К.: Урожай, 1993.
4. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта. – М.: Колос, 1985